

ŠOLSKI CENTER VELENJE
STROJNA ŠOLA
Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

"BOŠ KAJ SPIL?" "NI ŠANS, VOZIM!"

Tematsko področje: VARNOST V CESTNEM PROMETU

Avtorja:

Denis Turnšek, 1. ASPT

Mitja Erbus, 1. ASPT

Mentor:

Boris Klančnik, prof.

Velenje, 2013

Raziskovalna naloga je bila je bila opravljena na Strojni šoli Velenje

Mentor: Boris Klančnik, prof. pedagogike in andragogike

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD ŠC Velenje, Strojna šola, 2012/2013
- KG mladi vozniki / alkohol / upoštevanje predpisov
- AV TURNŠEK, Denis / ERBUS, Mitja
- SA KLANČNIK, Boris
- KZ 3320 Velenje
- ZA ŠC Velenje, Strojna šola, Trg mladosti 3, Velenje
- LI 2013
- IN "BOŠ KAJ SPIL?" "NI ŠANS, VOZIM!"
- TD Raziskovalna naloga
- OP VI, 46 str., 4 pregl., 16 graf., 11 slik, 1 pril., 11 vir.
- IJ sl
- JI sl/en
- AI Med srednješolci je redko kdo, ki ne razmišlja o opravljanju vozniškega izpita in kmalu po dopolnjenem 18. letu starosti ima dandanes skorajda vsak v žepu opravljen vozniški izpit. V prometu začnejo mladi v tem obdobju nabirati vozniške izkušnje kot "mladi vozniki". To pa so tudi najlepša leta druženj na zabavah, kjer so alkoholne pijače pogosta vzporednica in žal redko najdemo takšne srednješolce, ki še niso poskusili alkoholnih pijač. S pomočjo ankete sva želela potrditi najino hipotezo, da se vozniki zavedajo posledic pitja alkoholnih pijač in ne sedajo za volan, kadar uživajo alkoholne pijače. Nenazadnje jih k temu zavezuje tudi Zakon o varnosti cestnega prometa. Pa je temu res tako? S pomočjo raziskave sva prišla do zanimivih ugotovitev. Vozniki vse prevečkrat razmišljajo v smislu: "To se pa meni ne more zgoditi!" Vedo, kaj je prav, večina se tudi zaveda možnih posledic, vendar jih je že več kot polovica vozila motorno vozilo takrat, kadar so pred tem pili alkoholne pijače. Sklepava lahko, da je - kljub preventivnim akcijam, strogo napisanim zakonom in poudarjanju škodljivosti alkohola - pri pristopu posameznikov k obravnavani tematiki še vedno nekaj hudo narobe, saj bi morali biti rezultati najine ankete, pri tako pomembnem vprašanju, kot je vožnja motornega vozila s trezno glavo, popolnoma jasni in enoznačno brezalkoholni.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- ND SC Velenje, Mechanical school, 2012/2013
- CX young drivers / alcohol / compliance with regulations
- AU TURNŠEK, Denis / ERBUS, Mitja
- AA KLANČNIK, Boris
- PP 3320 Velenje
- PB ŠC Velenje, Strojna šola, Trg mladosti 3, Velenje
- PY 2013
- TI "WOULD YOU LIKE SOMETHING TO DRINK?" "NO WAY, I'M DRIVING!"
- DT Research work
- NO VI, 46 p., 4 tab., 16 graf., 11 fig., 1 ann., 11 ref.
- LA sl
- AL sl/en
- AB During high school period there is rarely anybody who does not think about performing a driving test and soon after reaching age of 18 nowadays almost everybody has the driving test in his pocket. In traffic starts to accumulate driving experience as "young drivers". These are the best years of socializing at parties where alcoholic beverages are often parallel and unfortunately rarely found these high school students, who have not tried alcohol yet. Through the survey we wanted to confirm our hypothesis that people are aware of the consequences of drinking alcohol and not driven when drinking alcoholic beverages. Finally, they compelled by the Law on Road Traffic Safety. But is this really so? Through research we came up with interesting findings. Drivers often think in terms of: "This can't happen to me!" They know what is right, most are also aware of the possible consequences, but it is already more than half of the young drivers who driven, after they drank alcoholic beverages. We may conclude that - despite prevention campaigns, strict written law and emphasizing the harmfulness of alcohol - there is still something wrong with the individual approach to the discussed issue. The results of our survey on such an important issue, such as driving a motor vehicle with a sober head, should be clear and unambiguous alcohol-free.

KAZALO

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO	V
KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFIKONOV	VI
1. UVOD	7
1.1.1. Hipotezi	7
2. PREGLED OBJAV	8
2.1. Standardna merica alkohola ali enota alkohola	8
2.2. Alkohol kot droga	8
2.2.1. Alkoholizem	9
2.3. Dejavniki tveganja	10
2.4. Absorbcija alkohola	11
2.5. Vpliv alkohola na telo	11
2.6. Škoda, ki jo povzroča alkohol našemu telesu in zdravju:	13
2.7. Alkohol in lepota	14
2.8. Alkohol in zakoni	15
2.8.1. Nekaj določil iz Zakona o varnosti cestnega prometa	19
2.8.2. Voznik začetnik	20
3. METODOLOGIJA	21
3.1. Opredelitev problema	21
3.2. Namen raziskave	21
3.3. Metode	21
3.4. Anketa	22
3.5. Intervju	23
4. REZULTATI	24
4.1. Policijsko poročilo za leti 2011 in 2012 za velenjsko regijo	24
4.1.1. Izvedeni ukrepi s področja prometa za leti 2011 in 2012	24
4.2. Alkoholizirani povzročitelji prometnih nesreč	26
4.3. Anketa	27
5. Diskusija	36
6. Zaključek	38
7. Povzetek	39
8. Zahvala	40
9. Priloga	41
9.1. Anketa	41
10. Literatura	46

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFIKONOV

Kazalo slik

Slika 1:	Primerjava enot alkohola.....	8
Slika 2:	Priljubljene vrste alkohola med mladimi.....	9
Slika 3:	Pijan človek.....	9
Slika 4:	Pitje alkohola.....	10
Slika 5:	Eno od preventivnih opozoril.....	12
Slika 6:	Vpliv alkohola na telo (Sanders, 1999).....	12
Slika 7:	Spreminjanje barve obraza med pitjem alkohola.....	14
Slika 8:	Lahko vidim osebni dokument?.....	16
Slika 9:	Ne hvala, vozim!.....	18
Slika 10:	Voznica začetnica.....	20
Slika 11:	Spletna stran za izdelovanje elektronskih anket. (http://www.mojaanketa.si/).....	22

Kazalo tabel

Tabela 1:	Število odrejenih alkotestov.....	24
Tabela 2:	Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola.....	25
Tabela 3:	Število pridržanj do iztрезnitve.....	25
Tabela 4:	Alkoholizirani povzročitelji prometnih nesreč.....	26

Kazalo grafikonov

Grafikon 1:	Imaš vozniško dovoljenje za B kategorijo?.....	27
Grafikon 2:	Si že kdaj poskusil(a) alkohol?.....	27
Grafikon 3:	Kako pogosto pri druženju v lokalu ali na zabavi kdo iz vaše družbe naroči alkoholno pijačo?.....	28
Grafikon 4:	Ali pri druženju v lokalu ali na zabavi tisti, ki vozijo, pijejo kdaj alkoholne pijače?.....	28
Grafikon 5:	Ali poznaš koga, ki večkrat vozi pod vplivom alkohola?.....	29
Grafikon 6:	Kaj bi storil(a), če bi želel(a) tvoj(a) prijatelj(ica) voziti pod vplivom alkohola?.....	29
Grafikon 7:	Si že kdaj vozil(a) pod vplivom alkohola?.....	30
Grafikon 8:	Bi se peljal z nekom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?.....	30
Grafikon 9:	Si se že kdaj peljal s kom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?.....	31
Grafikon 10:	Kaj storiš, če ti nekdo ponudi alkohol, kadar si voznik (voznica)?.....	31
Grafikon 11:	Kako sprejmejo prijatelji tvojo odločitev, da ne piješ alkohola, kadar voziš (npr. na zabavi)?.....	32
Grafikon 12:	Se zavedaš posledic vožnje pod vplivom alkohola?.....	32
Grafikon 13:	Koliko je standardna merica ali enota alkohola?.....	33
Grafikon 14:	Koliko gramov alkohola se povprečno izloči iz telesa v eni uri?.....	34
Grafikon 15:	Kaj se zgodi z vozniškim sposobnostmi, kadar vozimo pod vplivom alkohola?.....	34
Grafikon 16:	Kakšne se ti zdijo kazni za vožnjo pod vplivom alkohola?.....	35

1. UVOD

Zavedava se, da je alkohol tema, ki je tako ali drugače obravnavana že vse od svojega nastanka. Tudi dandanes so raziskave o vplivu alkoholnih pijač na človeka zelo aktualne in opravljajo jih praktično vsepovsod.

Kljub temu sva želela med najinimi vrstniki, sošolci in prijatelji raziskati miselnost, zavedanje in sprejemanje pitja alkoholnih pijač. Alkohol se je namreč med ljudmi že tako udomačil, da je postal nekaj povsem samo po sebi umevnega. Negativnih posledic se v resnici zavemo šele, ko je prepozno: ob prometnih nesrečah, ki jih povzročijo vinjeni vozniki, ob nasilju med ljudmi, ki jim botruje alkohol in podobnih zadevah.

S sošolci in prijatelji se velikokrat dobimo na kakšni pijači, kjer debatiramo o raznih zadevah. Vedno več nas je takih, ki smo že opravili vozniški izpit. V družbi prijateljev – sploh na zabavah – je pitje alkoholnih pijač precej pogosto. Ni neobičajno, da za volan sedajo tudi takšni, ki so popili kakšen kozarček preveč.

Pri mladih voznikih zakon jasno določa, da ne smemo popiti niti kozarčka alkohola, kadar vozimo. Pa je temu res tako? Ali mladi vozniki spoštujemo ta predpis? Se zavedamo posledic, ki jih lahko povzroči takšno neodgovorno početje? Je veliko takih, ki vozijo pod vplivom alkohola? Kako ostali sprejemajo dejstvo, da v družbi prijateljev dosledno odklanjaš pitje alkoholnih pijač zaradi takega ali drugečnega razloga, predvsem pa takrat, kadar voziš?

Dobila sva odgovore iz "prve roke", od tistih, s katerimi se druživa in katerih mnenje je pomembno tudi za naju.

1.1.1. Hipotezi

H1: Vozniki spoštujejo predpise in zakone in zato ne sedajo za volan, kadar prej pijejo alkoholne pijače. To velja še v večji meri za voznike začetnike.

H2: Vozniki se zavedajo posledic, ki lahko nastanejo zaradi vožnje pod vplivom alkohola.

2. PREGLED OBJAV

2.1. STANDARDNA MERICA ALKOHOLA ALI ENOTA ALKOHOLA

Standardna merica alkohola ali enota alkohola po dogovoru v Evropi vsebuje 10 gramov alkohola. Z uporabo standardne merice lažje med seboj primerjamo različne alkoholne pijače, ki vsebujejo različno količino alkohola.

Slika 1: Primerjava enot alkohola

(http://www.nalijem.si/o-alkoholu/merica/image_view_fullscreen)

Veliko ljudi niti ne ve, koliko alkohola zaužijejo. Ne poznajo postopka razgradnje alkohola v telesu in dostikrat precenijo količino zaužitega alkohola.

2.2. ALKOHOL KOT DROGA

Alkohol spada med droge, ki povzročajo največjo fizično in psihično odvisnost. Redno uživanje alkohola privede do pojava, ki se imenuje alkoholizem. Odtegnitev te droge, lahko povzroči alkoholni delirij. Osebe povezane z alkoholizmom, katere se napoti na zdravljenje odvisnosti, se z njimi ukvarja psihiater in psihiatrija. Potrebno je dolgoročno mentalno zdravljenje osebe povezane z alkoholom in ustrezno ponuditi pomoč njegovi družini ali drugim bližnjim. Rezultat alkohola v družini je v večji meri psihološkega in prav tako fizičnega nasilja, kjer so v največji meri prizadeti otroci, v njihovi fazi razvoja (Sanders, 1999).

2.2.1. Alkoholizem

Slika 2: Priljubljene vrste alkohola med mladimi.

Znaki alkoholizma:

- velika oz. nepremagljiva želja po alkoholu,
- oslabilen nadzor nad količino zaužitega alkohola (oseba se ne zaveda količine zaužitega alkohola in tako težko preneha s pitjem),
- povečana toleranca za alkohol (za enak učinek opojnosti je potrebna vedno večja količina alkohola),
- telesna odvisnost od alkohola (v primeru daljšega časovnega obdobja neuživanja alkohola se oseba znoji, pojavi se tresenje rok, slabost, bruhanje, tesnoba, nasilnost, alkoholik tako rabi alkohol, da se povrne v normalno stanje oz. da se pomiri).

(<http://www.nalijem.si/o-alkoholu>)

"Pijanost je pravzaprav oblika zastrupitve. Postati pijan pomeni popiti tako količino alkohola, ki močno prizidane našo sposobnost normalnega delovanja. Količina alkohola, po kateri smo ljudje pijani, pa je pri vsakem posamezniku drugačna." (Sanders, 1999)

Slika 3: Pijan človek.

2.3. DEJAVNIKI TVEGANJA

Slika 4: Pitje alkohola

Raziskave kažejo, da lahko prekomerno uživanje alkohola v zgodnjih najstniških letih neposredno vpliva na tveganje za nastanek alkoholizma. Na takšno tveganje vplivajo tudi geni, katerim znanstveniki pripisujejo kar 40 odstotno krivdo za odvisnost od alkohola. Približno 40 odstotkov tistih, ki pričnejo piti alkohol pred 14 letom, postane kasneje v življenju odvisnih. Okrog 40 odstotkov alkoholikov začne pretirano piti alkohol do konca adolescence.

Obstajajo dokazi, da se večina alkoholikov razvije v najstniških letih, ko okoljski dejavniki najbolj vplivajo na človeško telo. Stresno otroštvo močno vpliva na razvoj alkoholizma in na težave z drugimi drogami. Hkrati pa dobri medsebojni odnosi zmanjšujejo tveganje za razvoj alkoholizma.

(<http://www.nalijem.si/o-alkoholu/splosne-informacije>)

Dejstvo je, da mladi preveč brezskrbno in na prvi pogled zelo nepremišljeno uživajo alkoholne pijače v velikih količinah. Najverjetneje se sploh ne zavedajo, kaj pomeni pitje alkohola za njihov organizem in kako tvegano je to početje.

2.4. ABSORBCIJA ALKOHOLA

Alkohol se po zaužitju absorbira v *gastrointestinalnem traktu* (GIT) s prosto difuzijo:

- 75 % v proksimalnem delu tankega črevesa
- 20 % v želodcu
- 5 % drugje

Koncentracija alkohola v posameznih tkivih je odvisna od prekrvavljenosti le-teh in deleža vode v tkivih.

Mnogi ljudem je všeč okus alkohola in takojšnji učinki, ki jih občutijo po zaužitju pijače. Nekateri pravijo, da jim alkohol pomaga pri sprostitvi. Ljudje, ki so sramežljivi, včasih verjamejo, da jim bo alkohol pomagal premagovati njihove strahove.

(<http://www.nalijem.si/o-alkoholu/vpliv-alkohola-na-cloveka>)

2.5. VPLIV ALKOHOLA NA TELO

Alkohol je depresor centralnega živčnega sistema, ki z redno uporabo napredujoče uspava delovanje višjih možganskih centrov, med njimi tudi centra, povezanega z nadzorom našega vedenja in čustvovanja, kar povzroči sprostitvev vedenjskih in čustvenih zadržkov oziroma "popustitev zavor". Alkohol ni poživilo, čeprav pri nas prevladuje zmotno prepričanje, da učinkuje v manjših količinah poživljajoče. Začetna eforija, ki jo povzroči, je posledica vpliva na možganske centre za samoobvladanje.

Zaužiti alkohol se izredno hitro absorbira v krvni obtok preko ustne sluznice in želodca, od koder se ga vsrka 20 %, večina etanola pa preide v kri preko tankega črevesja. V nekaj minutah po zaužitju doseže možgane, mišice, živce in druge dele telesa. V eni uri je absorbiranih 50–70 odstotkov alkohola, v uri in pol pa 70–90 odstotkov. Hitrost prehajanja je odvisna od koncentracije alkohola v pijači, hitrosti pitja, količine in vrste hrane, ki je že v želodcu, telesne teže, sposobnosti telesa za presnavljanje alkohola, poleg tega pa tudi od temperature pijače, v kateri je alkohol, in vsebnosti CO₂ v njej. Tako se alkohol iz kuhanega vina in šampanjca hitreje absorbira kot iz navadnega vina. Prav tako absorbcijo pospešijo kombinacije s pijačami, ki vsebujejo ogljikov dioksid, npr. kokakola ipd.

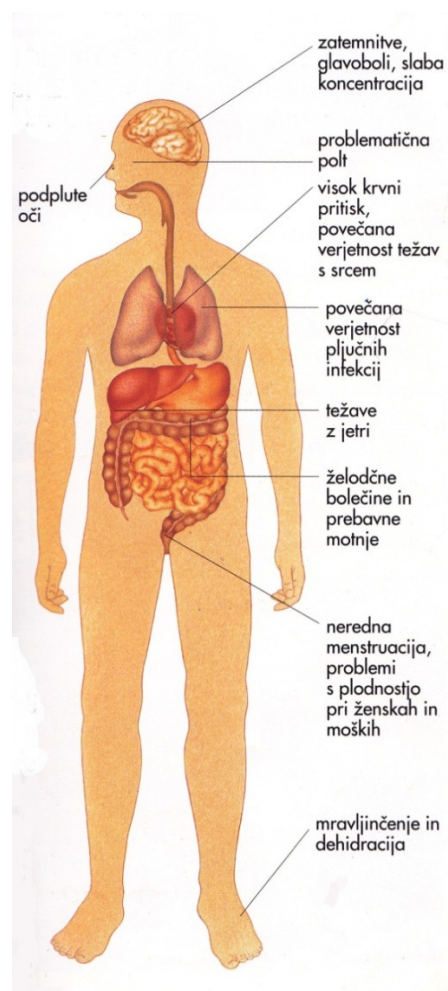

Slika 5: Eno od preventivnih opozoril.

Presnova etanola poteka predvsem v jetrih (90 odstotkov), ostanek alkohola pa se izloči po približno osmih do desetih urah s potenjem, uriniranjem in dihanjem. Zato lahko količino zaužitega alkohola v krvi izmerimo na podlagi izdihanega zraka (alkotest). Kako hitro pa alkohol prebavimo, je odvisno od našega organizma: nekateri ljudje hitreje, nekateri počasneje. Ljudem, ki veliko pijejo, se v jetrih pomnožijo encimi, ki razgrajujejo etanol, zato ti ljudje alkohol hitreje razgradijo in imajo posledično manj alkohola v krvi (imajo večjo toleranco ali po domače povedano "več nesejo").

Zaradi fizioloških dejavnikov je toleranca ženske na splošno nižja od moške, kar pomeni, da ženska z enako telesno maso kot moški pri pitju enakih količin alkoholne pijače zaradi drugačne presnove doseže višjo koncentracijo alkohola v krvi.

Tipične in hitro ugotovljive posledice prekomernega pitja alkohola so zmanjšana telesna kondicija ter telesna in duševna izčrpanost.

Slika 6: Vpliv alkohola na telo (Sanders, 1999).

Različne koncentracije alkohola v krvi različno učinkujejo na naša telesa. Res je sicer, da ne pri vseh ljudeh enako, ne pri vseh vrstah pivcev enako in tudi ne enako pri moških in ženskah, zato so naslednje vrednosti koncentracij alkohola zapisane v določenem razponu.

- Od 0,03 do 0,12 g alkohola na kg zraka: povečana samozavest, zmanjšana koncentracija, zgovornost, rahlo zamegljena presoja, težave pri fini motoriki.
- Od 0,09 do 0,25 g alkohola na kg zraka: zaspanost, problemi s spominom, upočasnen reakcijski čas, nekoordinirani gibi, zamegljen vid, zmanjšana čutna sposobnost, težave z ravnotežjem.
- Od 0,18 do 0,3 g alkohola na kg zraka: zmedenost, vrtoglavica, zaspanost, oviran vid, nerazločen govor, nekoordinirani gibi, spotikanje, močne emocije, lahko agresija, zmanjšan občutek za bolečino.
- Od 0,25 do 0,4 g alkohola na kg zraka: skoraj nepremičnost, neodzivnost, nezmožnost stanja ali hoje, bruhanje, padanje v nezavest.
- Od 0,35 do 0,5 g alkohola na kg zraka: nezavest, zenice neodzivne, nizka telesna temperatura, upočasnjeno dihanje, upočasnjeno bitje srca, možna smrt.

(Sanders, 1999)

2.6. ŠKODA, KI JO POVZROČA ALKOHOL NAŠEMU TELESU IN ZDRAVJU:

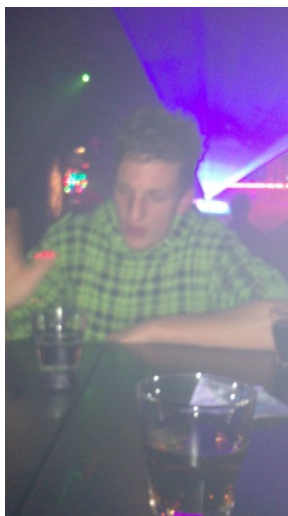
- Alkohol ni spodbujevalec, ampak ima pomirjevalno - depresivni učinek na osrednji živčni sistem.
- Poglobi slabo razpoloženje in vodi v agresijo.
- Njegova škoda je še večja, če ga uživamo z nekaterimi zdravili in mamili.
- Povzroča "mačka".
- Lahko povzroči pokanje žil.
- Ne bo nas ogrel, saj nam bo zaradi naraščajočega potenja in posledične izgube telesne toplote vse hladneje.
- Uničuje možganske celice, ki zaradi alkohola izgubljajo potrebno vodo.
- Iz telesa lahko odplakne vitamine B1, B2, B6, B12, folno kislino, vitamin C, vitamin K, cink, magnezij in kalij.
- Pretirano uživanje poveča nevarnost za nastanek določenih vrst raka.

- Pretirano pitje lahko povzroči protin, vnetje trebušne slinavke ali srčni infarkt.
- Štirje kozarčki katerekoli alkoholne pijače dnevno lahko povzročijo organske motnje.
- Alkohol lahko prizadene sposobnost jeter, da predelujejo maščobe in povzroča trajno okvaro jeter.

(<http://www.nalijem.si/o-alkoholu/kategorije-pitja-alkohola/skodljivo-pitje-kratko/>)

2.7. ALKOHOL IN LEPOTA

Učinki prekomernega alkohola so zelo kmalu vidni na zunanjem videzu. Kožo prekrijejo kapilare, ten je vijolično rdeč, iz ust se širi neprijeten zadah. Gube veliko hitreje napadejo od alkohola utrujeno telo, ki je redno dehidrirano. Prav tako prekomerno pitje alkoholnih pijač vpliva na naše ravnotežje, saj postanemo majavi in se spotikamo. Vse to je izjemno neestetsko in motilno v družbi.

Slika 7: Spreminjanje barve obraza med pitjem alkohola.

2.8. ALKOHOL IN ZAKONI

Pri nas in marsikje drugje po svetu alkohol ni prepovedan. Se pa odnos do alkohola določa s pomočjo pravilnikov in zakonov, ki jih večinoma sprejemajo države vsaka zase. Pri nas to področje določa Zakon o omejevanju porabe alkohola (ZOPA), ki določa ukrepe in načine omejevanja porabe alkohola ter ukrepe za preprečevanje škodljivih posledic rabe alkohola.

Zakon o varstvu javnega reda in miru pa določa ravnanja, ki pomenijo kršitev javnega reda in miru na javnem kraju ali v zasebnem prostoru ter sankcije za taka ravnanja.

Precej striktno se uporabe alkohola dotikajo zakoni, ki predvsem v prometu zagotavljajo javno varnost: Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1), Zakon o varnosti v železniškem prometu in Zakon o letalstvu.

Prepoved uživanja alkohola na delovnem mestu pa pri nas najbolj neposredno določa Splošni pravilnik o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih pri delu.

Za najino raziskavo so pomembna določila, ki uravnavajo prodajo alkoholnih pijač.

Zakon o omejevanju porabe alkohola med drugim določa:

- Prepovedana je prodaja in ponudba alkoholnih pijač in pijač, ki so jim dodane alkoholne pijače, osebam, mlajšim od 18 let.
- Prepovedana je prodaja alkoholnih pijač osebam, ki kažejo očitne znake opitosti od alkohola.
- Prodajalec sme od vsake osebe, za katero domneva, da je mlajša od 18 let, zahtevati, da predhodno izkaže svojo starost z ustreznim dokumentom. Če oseba to odkloni, ji ne sme prodati oziroma ponuditi alkoholne pijače.
- Prepovedana je prodaja alkoholnih pijač med 21. uro in 7. uro naslednjega dne, razen v gostinskih obratih.
- V gostinskih obratih je prepovedana prodaja žganih pijač od začetka dnevnega obratovalnega časa do 10. ure dopoldan.
- Prepoved prodaje alkoholnih pijač in časovna omejitev prodaje alkoholnih pijač morata biti objavljeni na vidnem mestu v vseh prostorih, kjer se alkoholne pijače prodajajo.
- Prepovedana je prodaja oziroma ponudba alkoholnih pijač:
 - v stavbah in na pripadajočih funkcionalnih zemljiščih, kjer se opravlja dejavnost vzgoje, izobraževanja in zdravstvena dejavnost,

- v športnih objektih, v katerih poteka športna prireditve, eno uro pred začetkom in med športno prireditvijo
 - med delovnim časom na delovnem mestu.
- Prodajalci alkoholnih pijač morajo imeti v prodaji vsaj dve različni vrsti brezalkoholnih pijač, ki sta cenovno enaki ali cenejši od najcenejše alkoholne pijače.

Nadzor nad izvajanjem Zakona o omejevanju porabe alkohola opravljajo Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije, Inšpektorat Republike Slovenije za delo, Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Policija in Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Zakon o varstvu javnega reda in miru v svojem 21. členu precej natančno določa, kako postopati v primeru, da je po 24.00 uri otrok mlajši od 16 let kje sam:

- Osebam, mlajšim od 16 let, je med 24.00 in 5.00 uro zjutraj prepovedan vstop in zadrževanje brez spremstva staršev, rejnikov ali skrbnikov v gostinskih obratih in na prireditvah, kjer se toči alkoholne pijače. Omejitev ne velja za gostinske obrate in prireditve, kjer se toči izključno brezalkoholne pijače.
- Odgovorna oseba v gostinskem obratu ali na prireditvi sme od vsake osebe, za katero domneva, da ne izpolnjuje pogojev za vstop v gostinski obrat ali na prireditve, zahtevati, da izkaže svojo starost z javno listino, na podlagi katere se ugotavlja identiteta.

Slika 8: Lahko vidim osebni dokument?

Zakon je napisan precej nedvoumno, vendar sva tudi sama opazila, da se zakona ne spoštuje preveč. Gostinci in lastniki lokalov prodajajo alkoholne pijače tudi mladoletnim osebam. Nihče ne preverja starosti mlajših gostov in dostikrat se zdi, da pri nas gostinci tega zakona enostavno ne spoštujejo.

Zanimalo naju je, kako je z nadzorom in zato sva preko elektronske pošte o tem povprašala Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije in od ge. Mance Uršič Rosas dobila naslednji odgovor:

Potek preverjanja kršitev

Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije v skladu z Zakonom o omejevanju porabe alkohola (ZOPA) preverja spoštovanje in izvajanje določb, ki se nanašajo na označevanje živil, ki vsebujejo alkohol (6. člen); prodajo in ponudbo alkoholnih pijač in pijač, ki so jim dodane alkoholne pijače, v gostinskih obratih osebam, mlajšim od 18 let (prvi odstavek 7. člena); prodajo žganih pijač, ki vključuje tudi dodajanje žganih pijač brezalkoholnim pijačam in drugim napitkom, v gostinskih obratih od začetka dnevnega obratovalnega časa do 10. ure dopoldan (drugi odstavek 10. člena); objavo prepovedi prodaje alkoholnih pijač in časovne omejitve prodaje alkoholnih pijač v gostinskih obratih (11. člen); prepovedjo prodaje oziroma ponudbe alkoholnih pijač v stavbah in na pripadajočih funkcionalnih zemljiščih, kjer se opravlja dejavnost vzgoje, izobraževanja in zdravstvena dejavnost (prva alineja 12. člena); in ponudbo brezalkoholnih pijač v gostinskih obratih glede cene (13. člen).

Nadzor nad spoštovanjem in izvajanjem ZOPA opravljajo zdravstveni inšpektorji v okviru rednih inšpekcijskih pregledov, izrednih pregledov na podlagi prijav in v okviru usmerjenih akcij nadzora. Pogostost rednih inšpekcijskih pregledov je sorazmerna s kategorijo tveganja. Izredni inšpekcijski pregledi se izvedejo tudi pri vsaki prejeti prijavi oziroma v primerih utemeljenih sumov na kršenje določb ZOPA ter v okviru različnih akcij (npr. akcija "Šofer 0,0").

Inšpekcijski nadzor se v gostinskih obratih izvaja z opazovanjem dogajanja, preverjanjem računov in odvzemom vzorcev že postrežene pijače ali pijače, ki se namerava postreči. V prisotnosti policistov se lahko opravi tudi legitimacija oseb, ki pijejo alkoholno pijačo.

V zadnjih treh letih so zdravstveni inšpektorji v gostinskih obratih na področju ZOPA skupaj opravili več kot 19.970 obravnjav, pri katerih so ugotovili približno 570 primerov kršitev. V

istem obdobju so zdravstveni inšpektorji v gostinskih obratih skupaj opravili več kot 13.760 obravnav glede prepovedi prodaje in ponudbe alkoholnih pijač in pijač, ki so jim dodane alkoholne pijače, osebam mlajšim od 18 let, pri katerih so ugotovili malo manj kot 200 primerov kršitev.

*Manca Uršič Rosas, podsekretarka
Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije
Parmova 33, 1000 Ljubljana*

Gostinci verjetno dobro vedo, kdaj in kako se opravlja ta nadzor in ker je za veliko večino lastnikov lokalov pomembnejši zaslužek, kot spoštovanje zakonov, se ne ozirajo pretirano na zakonska določila. Dejstvo pa je, da so v gostinskih lokalih mladi dobri potrošniki.

Slika 9: Ne hvala, vozim!

2.8.1. Nekaj določil iz Zakona o varnosti cestnega prometa

- Voznik ne sme voziti vozila v cestnem prometu, niti ga začeti voziti, če je pod vplivom alkohola.
- Na sedežu poleg voznika ni dovoljeno voziti osebe, ki je očitno pod vplivom alkohola, mamil ali psihoaktivnih zdravil.
- Voznik motornega kolesa ne sme voziti osebe, ki je očitno pod vplivom alkohola, mamil ali psihoaktivnih zdravil.

Zakon določa, kateri vozniki v cestnem prometu med vožnjo ne smejo imeti alkohola v organizmu:

- voznik motornega vozila ali skupine vozil kategorije C, D1, D, B+E, C+E, D1 + E in D+E;
- voznik vozila, s katerim se opravlja javni prevoz potnikov ali blaga ali prevoz oseb za lastne potrebe;
- voznik vozila, s katerim se prevaža nevarno blago;
- poklicni voznik motornega vozila, kadar opravlja ta poklic;
- učitelj vožnje med usposabljanjem kandidata za voznika v vožnji motornega vozila;
- kandidat za voznika med usposabljanjem v vožnji motornega vozila;
- spremljevalec;
- voznik začetnik;
- voznik motornega vozila, ki nima vozniškega dovoljenja ali v vozniškem dovoljenju nima vpisane kategorije motornega vozila, ki ga vozi;
- voznik motornega vozila, ki se mu izvršuje sankcija prepovedi vožnje motornega vozila ali mu je vozniško dovoljenje odvzeto;
- voznik, ki prevaža skupino otrok.

Drugi vozniki imajo lahko največ do vključno 0,50 grama alkohola na kilogram krvi ali do vključno 0,24 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, pod pogojem, da tudi pri nižji koncentraciji alkohola ne kažejo znakov motenj v vedenju, katerih posledica je lahko nezanesljivo ravnanje v cestnem prometu. (Zakon o varstvu javnega reda in miru.)

2.8.2. Voznik začetnik

Voznik začetnik je voznik motornega vozila do dopolnjenega 21. leta starosti in voznik motornega vozila dve leti od prve pridobitve vozniškega dovoljenja ne glede na to, ali je bilo pridobljeno v Republiki Sloveniji ali tujini.

Slika 10: Voznica začetnica.

3. METODOLOGIJA

3.1. OPREDELITEV PROBLEMA

V cestnem prometu je vsak dan veliko voznikov, ki vozijo pod vplivom alkohola ali celo drugih opojnih substanc. Veliko ljudi po zabavah ali druženjih s prijatelji, kjer popijejo kakšen kozarček alkoholnih pijač, sede za volan in se odpelje s svojim vozilom, namesto da bi si uredili varen prevoz.

3.2. NAMEN RAZISKAVE

Namen raziskave je bil narediti neke vrste "posnetek trenutnega stanja" pri voznikih začetnikih, ki dostikrat precej lahkomišno segajo po alkoholnih pijačah in potem sedejo za volan motornega vozila. Ali vozniki začetniki spoštujejo zakon, ki pravi, da ne smejo imeti alkohola v organizmu med vožnjo motornega vozila in ali se zavedajo posledic vožnje pod vplivom alkohola?

3.3. METODE

Uporabila sva deskriptivno metodo, kjer ugotavljava le trenutno stanje in stališča anketirancev.

Podatke o voznikih, ki vozijo kljub temu, da popijejo pred tem kakšno alkoholno pijačo, sva zbrala s pomočjo anket in intervjuja. Osredotočila sva se predvsem na skupino mladih voznikov, ki jih zakon imenuje "Voznik začetnik".

Anketo sva objavila na spletni strani <http://www.mojaanketa.si>, kjer sva se najprej registrirala in izdelala vnaprej pripravljeno anketo. Spletno anketo sva razposlala prijateljem in znancem preko elektronske pošte in preko socialnih omrežij Facebook in Twitter.

Slika 11: Spletna stran za izdelovanje elektronskih anket. (<http://www.mojaanketa.si/>)

Intervju pa sva opravila s pomočnikom komandirja PP Velenje, g. Nikolajem Smrečnikom, policijskim inšpektorjem III.

3.4. ANKETA

Anketa ni standardiziran instrument in je uporabljena samo pri raziskavi, za katero jo sestavimo.

Kar precej pozornosti sva namenila sestavi anketnih vprašanj.

V uvodnem delu ankete so bili za najino raziskavo pomembni podatki o starosti anketirancev, ali že imajo vozniško dovoljenje in ali so anketiranci v kategoriji Voznika začetnika.

V drugem delu ankete sva uporabila kombinacijo vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Zavedala sva se nevarnosti, da lahko pri vprašanjih odprtega tipa dobiva veliko trivialnih odgovorov, vendar se nama je zdela ta možnost nujna, če sva želela anketirancem pri določenih vprašanjih pustiti dovolj maneverskega prostora, da so lahko izrazili svoje mnenje.

Pri sestavi vprašanj sva imela kar nekaj težav pri oblikovanju jasnih vprašanj, saj sva se zavedala, da mora biti anketirancu jasno, kaj od njega hočemo in da morajo vprašanja vsi anketiranci enako razumeti.

S pomočjo testnega vprašalnika pa sva skušala preveriti osnovne merske karakteristike ankete in sicer:

- **veljavnost** ankete, kjer nam odgovori anketiranca prinašajo prav tiste podatke, ki so nam potrebni,
- **zanesljivost**, saj je anketni vprašalnik zanesljiv le, če pri ponovnem anketiranju z istim vprašalnikom dobimo enake rezultate in
- **objektivnost**, ki je tem večja, čim manj oseba, ki razbira odgovore, spreminjajo informacije, ki jih odgovori vsebujejo (izključitev subjektivne presoje), kar je seveda enostavneje pri zaprtem tipu vprašanj.

3.5. INTERVJU

V mesecu decembru sva se srečala s pomočnikom komandirja Policijske postaje Velenje, g. Nikolajem Smrečnikom in z njim opravila intervju. Postavila sva mu nekaj vprašanj o varnosti v cestnem prometu v velenjski regiji in o tem, koliko voznikov začetnikov je bilo udeleženih v prometnih nesrečah. Zanimalo naju je tudi, če obstaja podatek o tem, koliko voznikov začetnikov je vozilo pod vplivom alkohola. G. Smrečnik nama je ob srečanju posredoval policijsko poročilo za velenjsko regijo za leto 2011 in 2012, kar nama je pri raziskavi osvetlilo problem tudi s policijskega zornega kota.

4. REZULTATI

4.1. POLICIJSKO POROČILO ZA LETI 2011 IN 2012 ZA VELENJSKO REGIJO

Podatke in poročila policije sva dobila na Policijski postaji Velenje. Tam sva se 20.12.2012 srečala s pomočnikom komandirja, g. Nikolajem Smrečnikom, ki nama je prijazno razložil kakšno je stanje na cestah velenjske regije in razložil poročila in podatke, ki nama jih je posredoval.

V obilici dobljenih podatkov so naju zanimali predvsem prekrški in nesreče, povezane z vinjenimi vozniki. Iz dobljenih tabel sva izpisala podatke za obe leti in dobila dokaj jasno predstavo o tem, kako se s problemom alkoholiziranosti spopadajo policisti.

4.1.1. Izvedeni ukrepi s področja prometa za leti 2011 in 2012

Tabela 1: Število odrejenih alkotestov.

Leto		Preventiva	Nesreča	Prekršek
2011	Skupaj	6684	468	1079
	Pozitiven	344	37	307
	Negativen	6326	427	762
	Odklonjen	14	4	10
2012	Skupaj	6325	498	784
	Pozitiven	258	30	228
	Negativen	6059	465	551
	Odklonjen	8	3	5

Policisti opravijo v velenjski regiji precejšnje število alkotestov in sicer največ zaradi preventivnih akcij. V letu 2012 je poraslo število odrejenih alkotestov pri prometnih nesrečah za 6%, vendar je pozitivnih voznikov kar za 19% manj, kot v letu 2011. Za 26% se je zmanjšalo tudi število voznikov, ki so napravili kak cestni prekršek pod vplivom alkohola. Je pa v letu tudi precej manj voznikov, ki odklonijo alkotest.

Tabela 2: Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola.

Leto		Skupaj	Nesreča	Prekršek
2011	Skupaj	37	20	17
	Pozitiven	22	10	12
	Negativen	8	7	1
	Odklonjen	7	3	4
2012	Skupaj	27	15	12
	Pozitiven	19	13	6
	Negativen	2	2	0
	Odklonjen	7	3	6

Tudi pri številu odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola je zaznati precejšen upad v letu 2012. Kljub temu pa je zaskrbljujoč podatek, da je bilo v letu 2012 več kot 70% voznikov na strokovnem pregledu pozitivnih, pri tem pa se moramo še zavedati, da je četrtnina voznikov ta preizkus odklonila.

Policisti odredijo tudi kar nekaj strokovnih pregledov zaradi drog, kjer pa se testira kri oziroma slina in urin. V letu 2011 je bilo skupaj odrejenih 17 strokovnih pregledov, v letu 2012 pa 9 strokovnih pregledov. Iz podatkov je moč razbrati, da v večini primerov ni rezultata, saj so postopki za ugotavljanje drog v telesu precej zapleteni.

Tabela 3: Število pridržanj do iztreznitve.

Leto	Skupaj	Nesreča	Prekršek
2011	133	9	124
2012	64	6	58

V letu 2012 se je število pridržanj do iztreznitve zmanjšalo kar za dobrih 50%, kar je precej spodbuden podatek.

Zanimiv je tudi podatek, da je bila pri kršitvah CPP leta 2011 pri 64 obravnavanih osebah ugotovljena stopnja alkoholiziranosti večja kot 1,5 g/kg, pri prometnih nesrečah pa je bila stopnja alkoholiziranosti pri 15 povzročiteljih večja kot 1,1 g/kg alkohola v krvi.

V letu 2012 je bila pri kršitvah CPP pri 46 obravnavanih osebah ugotovljena stopnja alkoholiziranosti večja kot 1,5 g/kg, kar je v primerjavi z letom 2011 kar za 28% manj.

Je pa bila stopnja alkoholiziranosti pri prometnih nesrečah pri 24 povzročiteljih večja kot 1,1 g/kg alkohola v krvi, kar je kar za 60% več!

Ob preučevanju podatkov sva bila presenečena nad velikim številom pozitivnih voznikom in precejšnjemu številu odklonitev alkotesta. So pa podatki dovolj zgovorni, da lahko ugotoviva, da je v Slovenji velik problem vožnja pod vplivom alkohola.

4.2. ALKOHOLIZIRANI POVZROČITELJI PROMETNIH NESREČ

Tabela 4: Alkoholizirani povzročitelji prometnih nesreč

Nesreče	Število vseh povzročiteljev		Število alkoholiziranih povzročiteljev		Delež alkoholiziranih povzročiteljev (v %)		Povprečna stopnja alkohola (g/kg)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Smrtne žrtve	18	16	7	3	38,9	18,8	1,83	1,57
S telesno poškodbo	1.166	1.186	129	116	11,1	9,8	1,54	1,36
Z materialno škodo	1.714	1.845	118	154	6,9	8,3	1,38	1,42
Skupaj	2.898	3.047	254	273	8,8	9,0	1,48	1,40

Glede na to, da vsi poznamo učinek alkohola na telo in da je stopnja ozaveščanja glede vožnje pod vplivom alkohola v naši družbi precej visoka, je pravzaprav presenetljivo, da se še vedno precej ljudi usede za volan v vinjenem stanju. Res je, da je bilo leto 2011 v primerjavi z letom 2010 vsaj pri deležu alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč s smrtnimi žrtvami malo boljše, vendar so številke še vedno grozljive.

Ko sva preučila policijsko poročilo, sva se lotila ankete. Seznanjena z dejstvi, ki se dogajajo v najini okolici, sva želela zvedeti, kako najini vrstniki gledajo na vožnjo pod vplivom alkohola.

4.3. ANKETA

Elektronsko anketo je rešilo 64 anketirancev.

Od tega je bilo 52 moških in 12 žensk. Povprečna starost anketirancev je bila 24 let.

Grafikon 1: Imaš voziško dovoljenje za B kategorijo?

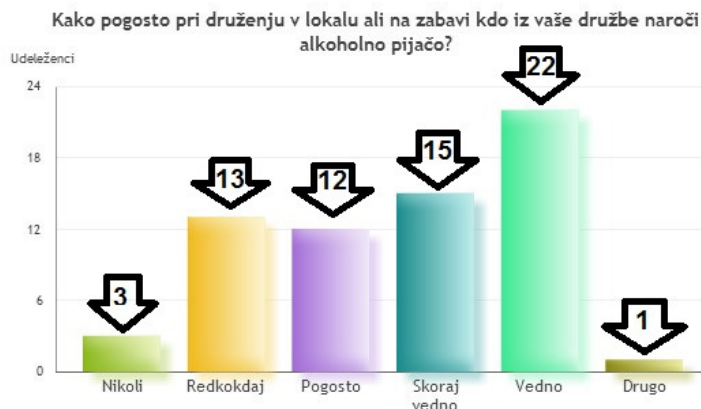
Od vseh anketirancev jih ima 97% voziški izpit B kategorije. V povprečju imajo anketiranci voziški izpit dobrih pet let.

Ugotovila sva, da je anketo izpolnjevalo kar polovica voznikov začetnikov. Že v začetku sva ciljala na mlajšo populacijo, saj naju zanima predvsem mnenje najinih vrstnikov in tistih voznikov, ki šele nabirajo svoje voziške izkušnje.

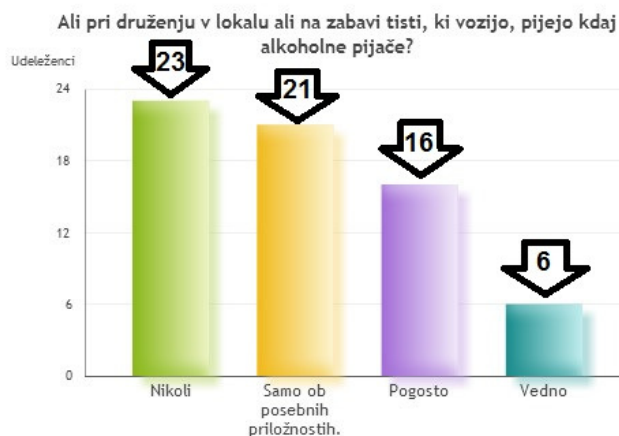
Grafikon 2: Si že kdaj poskusil(a) alkohol?

Kar 97% anketirancev je že poizkusilo alkohol. Pitje alkohola je med mladimi postalo zelo razširjeno in tisti, ki alkohola ne pijejo so prej izjeme kot pravilo.

Grafikon 3: Kako pogosto pri druženju v lokalu ali na zabavi kdo iz vaše družbe naroči alkoholno pijačo?

Odgovori dokazujejo, da je v družbi mladih pitje alkoholnih pijač nekaj povsem običajnega. Med anketiranimi je namreč samo dobrih 4% takih, ki se lahko družijo ob brezalkoholnih pijačah.

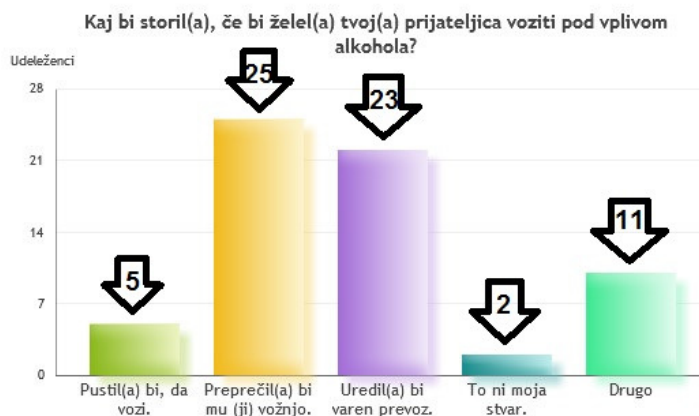
Grafikon 4: Ali pri druženju v lokalu ali na zabavi tisti, ki vozijo, pijejo kdaj alkoholne pijače?

Ob tem vprašanju se je izkazalo, da sva najino hipotezo zastavila napačno. Samo slaba tretjina vprašanih namreč pravi, da tisti, ki vozijo, ne pijejo alkoholnih pijač. Ostali dve tretjini anketirancev pa se s tem pojavom vsaj občasno sreča, če ne pogosto ali celo vedno.

Grafikon 5: Ali poznaš koga, ki večkrat vozi pod vplivom alkohola?

Tudi pri tem odgovoru bi lahko razmišljali, da je stanje na naših cestah alarmantno, saj kar 88% anketiranih pozna koga, ki večkrat vozi pod vplivom alkohola. Na osnovi tega vprašanja lahko zaključiva, da je popolnoma treznih voznikov na naših cestah bore malo.

Grafikon 6: Kaj bi storil(a), če bi želel(a) tvoj(a) prijatelj(ica) voziti pod vplivom alkohola?

72% anketiranih se zaveda morebitnih posledic vožnje pod vplivom alkohola in bi prijatelju oziroma vozniku preprečili vožnjo, ali pa mu uredili varen prevoz.

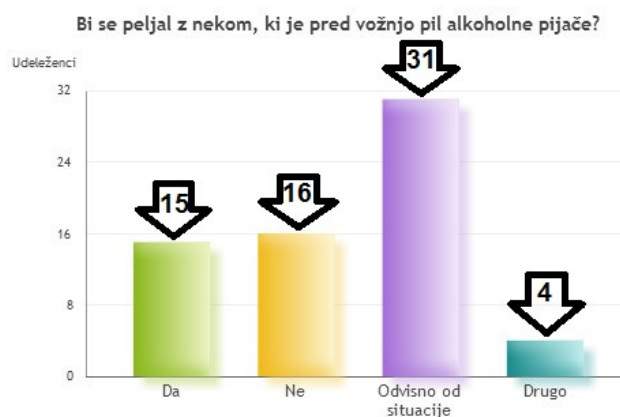
11% vprašanih je mnenja, da to ni njihova stvar in bi vozniku pustila, da vozi pod vplivom alkohola.

17% anketirancev pa je prepričanih, da lahko ocenijo, koliko alkohola je voznik popil in bi se na osnovi tega odločili, kaj storiti.

Grafikon 7: Si že kdaj vozil(a) pod vplivom alkohola?

Odgovori so zelo zaskrbljujoči, saj sva bila mnenja, da se vozniki držijo zakonov in cestno prometnih predpisov, predvsem pa, da se zavedajo morebitnih posledic vožnje pod vplivom alkohola in vozijo s popolnoma trezno glavo. Od 66 anketiranih je več kot polovica takih, ki so že vozili pod vplivom alkohola. Ob upoštevanju, da so na vprašanja ankete odgovarjali predvsem mladi vozniki, se pojavlja vprašanje, koliko jih je prekršilo zakon kot voznik začetnik.

Grafikon 8: Bi se peljal z nekom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?

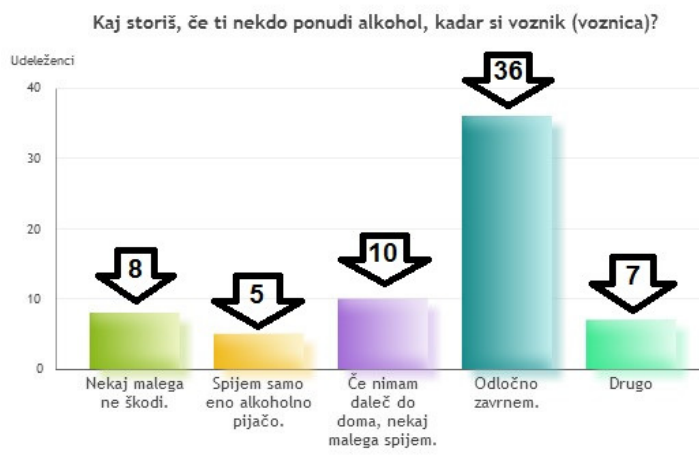
23% anketiranih bi se brez pomisleka peljali z nekom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače. 24% se zaveda nevarnosti in bi si našli drug prevoz.

Približno polovica jih je mnenja, da je vožnja z nekom, ki je pil, odvisna od situacije, kar nekaj pa je takih, ki bi postavili pogoj, da voznik ni preveč vinjen.

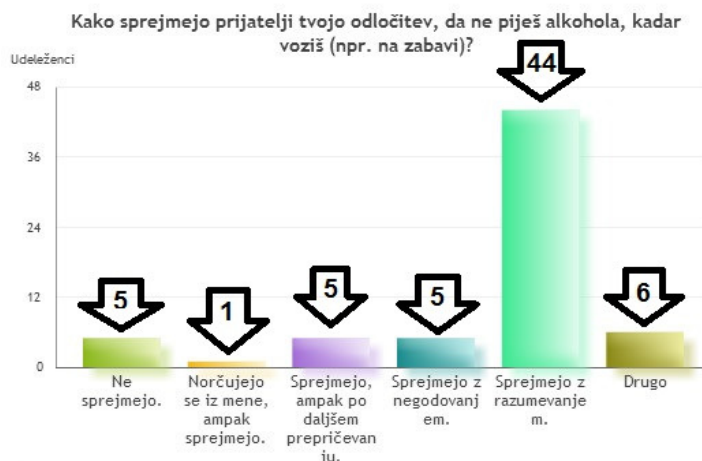
Grafikon 9: Si se že kdaj peljal s kom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?

15% anketiranih se vozi varno - z vozniki, ki ne pijejo alkoholnih pijač, kadar vozijo. Ostali pa že imajo izkušnjo vožnje z voznikom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače. Kar pri tretjini je to ustaljena praksa.

Grafikon 10: Kaj storiš, če ti nekdo ponudi alkohol, kadar si voznik (voznica)?

Več kot polovica voznikov pravi, da alkohol odločno zavrnejo, kadar vozijo. Upava, da so to predvsem vozniki začetniki. Ostali pa kljub vsemu spijejo kakšno alkoholno pijačo, kadar vozijo. Ob tem se zopet pojavlja vprašanje, ali res vedo, kje je meja?

Grafikon 11: Kako sprejmejo prijatelji tvojo odločitev, da ne piješ alkohola, kadar voziš (npr. na zabavi)?

Obetaven je podatek, da dve tretjini anketirancev v družbi brez slabe vesti zavrne alkoholno pijačo, kadar vozijo, saj sprejme družba to z razumevanjem. To pomeni, da kljub vsemu obstaja zavedanje, razumevanje in spoštovanje treznosti za volanom, kljub temu, da ima tretjina pri tem kar nekaj težav.

Grafikon 12: Se zavedaš posledic vožnje pod vplivom alkohola?

Pri tem vprašanju vidimo, da se 93% voznikov kljub vsemu zaveda morebitnih posledic, če vozijo pod vplivom alkohola. Vprašanje je, v kolikšni meri se tega dejansko zavedajo.

Naštej nekaj posledic vožnje pod vplivom alkohola, ki se ti zdijo pomembne.

37% anketirancev je odgovorilo, da je ena izmed najhujših posledic vožnje pod vplivom alkohola izguba vozniškega izpita, 33% jih meni, da je lahko huda posledica prometna nesreča in poškodbe.

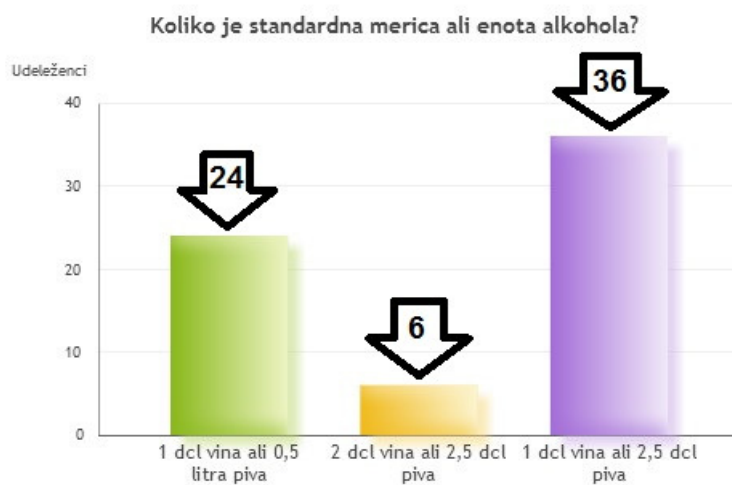
15% anketirancev skrbi zmanjšanje voznških sposobnosti.

Kar 16% pa jih pravi, da ni posledic pri vožnji pod vplivom alkohola.

Zanimivo je, da je največ takih, ki se v prvi vrsti bojijo kazni, kot možne prometne nesreče.

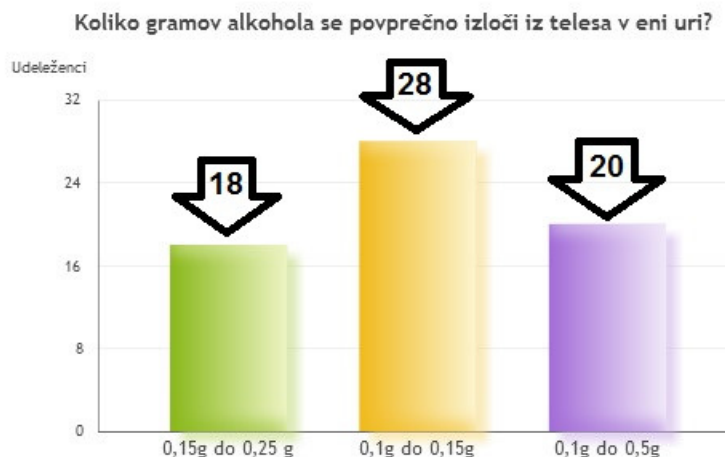
Koliko je v Sloveniji zakonsko določena dovoljena vsebnost alkohola za nepoklicne voznike, da še lahko vozijo?

Kar tretjina anketiranih sploh ne ve, kolikšna je zakonska meja dovoljene vsebnosti alkohola, slaba tretjina anketirancev je odgovorila napačno, slaba tretjina pa ta podatek pozna.

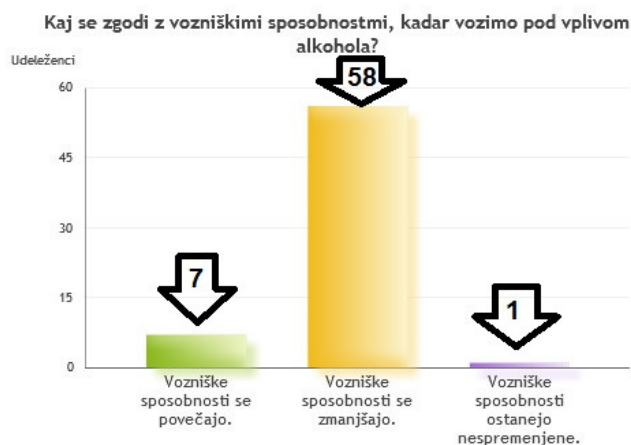
Grafikon 13: Koliko je standardna merica ali enota alkohola?

64% anketiranih je pravilno odgovorilo na vprašanje, ostalih 36% pa je odgovorila napačno. Večina anketirancev se zaveda, da je ena enota v bistvu zelo majhna količina alkoholne pijače.

Grafikon 14: Koliko gramov alkohola se povprečno izloči iz telesa v eni uri?

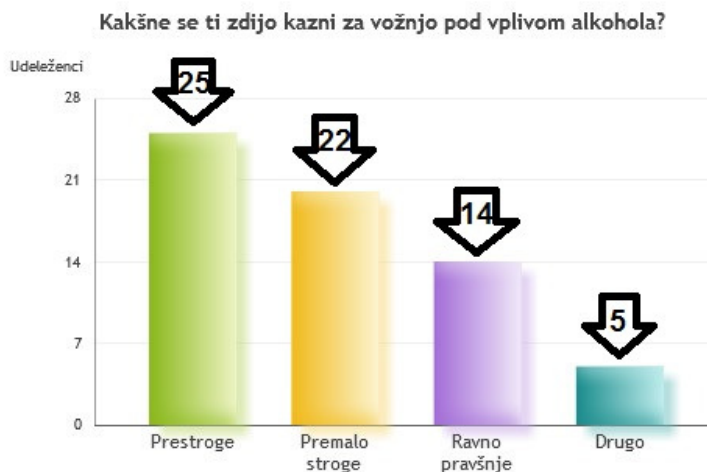
Pravilno je odgovorilo 30% anketiranih, nepravilno pa 70%. Je pa res, da se izločanje alkohola iz telesa pri vsakem posamezniku razlikuje in je odvisno od več različnih dejavnikov.

Grafikon 15: Kaj se zgodi z voznikiškimi sposobnostmi, kadar vozimo pod vplivom alkohola?

87% anketiranih je odgovorilo da se voznikiške sposobnosti zmanjšajo, ostalih 13% pa je odgovorilo, da se voznikiške sposobnosti povečajo ali pa ostanejo nespremenjene.

Pri tem odgovoru laže sprejmeva dejstvo, da so se anketiranci pošalili, kot da jih 13% ne pozna pravilnega odgovora.

Grafikon 16: Kakšne se ti zdijo kazni za vožnjo pod vplivom alkohola?

37% anketiranih je odgovorilo, da so kazni v prometu prestroge, ostalih 63% pa je mnenja, da so kazni premalo stroge oziroma ravno pravšnje.

Kakšni so tvoji predlogi za preprečevanje vožnje pod vplivom alkohola?

36% anketiranih pravi, da bi bilo potrebno zvišati kazni in povečati kontrolo na cestah.

19% jih pravi, da bi bilo potrebno poceniti javni prevoz in urediti večje število prevozov ob različnih urah.

Kar 19% jih meni, da bi bilo potrebno še bolj striktno omejiti točenje alkoholnih pijač.

Četrtnina anketirancev ne bi nič spreminjala.

5. DISKUSIJA

Alkohol že od nekdaj zelo različno vpliva na ljudi. Drugače na tiste, ki ga uživajo in drugače na tiste, ki zaradi alkohola trpijo.

Alkohol v Sloveniji povzroči skoraj vsako tretjo prometno nesrečo s smrtnim izidom in neposredno veliko materialno škodo. Vsako leto umre med 400 in 500 ljudi zaradi bolezni ter samomorov. Neizmerljivo je trpljenje in stiske v družinah - v povprečju v vsakem četrtem gospodinjstvu.

O alkoholu je veliko napisanega. Narejenih je ogromno raziskav in raziskavam ni videti konca. Zakaj sva se torej tudi midva odločila za raziskovalno nalogo, ki govori o temi, ki je že dodobra "premeta"?

Odgovor je preprost. Rada se druživa s prijatelji, preko vikenda se udeleživa kakšne zabave. Ni še dolgo, kar sva opravila vozniški izpit in avtomobilizem nama je pri srcu. Spremljava razvoj avtomobilov in poznavava kar nekaj sistemov aktivne in pasivne varnosti, ki pomagajo vozniku, da se lahko reši iz kritičnih situacij v prometu. Vedno bolj pa spoznavava, da je najpomembnejši faktor pri vožnji ravno človeški faktor. Tu pa se pojavi veliko vprašanj, ki se dostikrat strnejo v eno samo – zakaj se človek odloči tako kot se? Kaj je tisto, kar prevlada pri odločitvah? So to navade, je to vzgoja, vpliv družbe ali kaj takega, na kar težko vplivamo?

Zakaj ljudje vozijo pod vplivom alkohola, če je že večkrat dokazano, da je lahko to pogubno? Kaj jih napelje na to, da pijejo in potem sedejo za volan? Kako mladi gledajo na ta pojav? Se zavedamo posledic, ki lahko nastanejo, ali smo prepričani, da se to ne more zgoditi nam?

Veliko mladih vozi pod vplivom alkohola. Zakon je vsaj pri voznikih začetnikih strikten in jim ne dovoljuje vsebnosti alkohola, kadar vozijo. Pa vendar se zgodi, da kdo seže po pivu, po kozarcu vina in je prepričan, da se mu to ne bo poznalo.

Tudi sama doživljava zabave, kjer voznik odkloni alkoholne pijače. Žal doživljava tudi nasprotno, da koga premami alkohol in pije alkohol, potem pa se odpravi na vožnjo motornega vozila.

Zavrnuti morava obe hipotezi.

H1: "Vozniki spoštujejo predpise in zakone in zato ne sedajo za volan, kadar prej pijejo alkoholne pijače. To velja še v večji meri za voznike začetnike."

Vozniki sicer skušajo spoštovati predpise in zakone, vendar se zgodi, da marsikdo teh zakonov ne pozna dobro, ali pa težko oceni, kdaj je zakon že prekršil. Tu imava v mislih ljudi,

ki popijejo kar nekaj alkohola, preden se kam odpeljejo in ne vedo, ali so popili preveč, občutek pa imajo, da so pod zakonsko določeno mejo.

H2: "Vozniki se zavedajo posledic, ki lahko nastanejo zaradi vožnje pod vplivom alkohola."

Ob izdelavi raziskovalne naloge sva ugotovila, da sicer obstaja zavedanje v mislih, udejanimo ga pa težko. Zanimivo je tudi to, da so prve misli, kaj se lahko zgodi, v veliki večini primerov namenjene kaznim ali morebitni izgubi voznškega dovoljenja. Grozljivih posledic, ki lahko nastanejo ob prometni nesreči, ki ji botruje alkohol pa se zavemo šele, ko je običajno že prepozno.

Ker sva tudi sama mlada voznika naju je ob odkrivanju dejstev kar nekajkrat spreletel srh, saj sva dojela, da po naših cestah vozi veliko voznikov, ki dostokrat niso s povsem trezno glavo in tako poleg sebe ogrožajo tudi druge, tudi naju in najine domače.

Upava, da bova lahko z znanjem in globljim zavedanjem, ki sva ga dobila ob izdelavi naloge, vplivala na prijatelje voznike in voznice in da se bo stanje na slovenskih cestah vsaj za kanček izboljšalo.

6. ZAKLJUČEK

Raziskovala sva zelo konfliktno temo. Zanimalo naju je, koliko mladih voznikov vozi pod vplivom alkohola. Saj je alkohol na evropskih in slovenskih cestah velik problem. Za to nalogo sva se odločila, ker pozna kar nekaj prijateljev, ki večkrat vozijo vinjeni in sva hotela tematiko bližje spoznati iz znanstvenega vidika.

Dobljeni rezultati so zelo zanimivi. Ugotovila sva, da večina mladih voznikov posega po alkoholnih pijačah, kadar vozijo, ne da bi pomislili na možne posledice, ki se jim lahko pripetijo na cesti. Je pa tudi res, da je na drugi strani precej voznikov, ki se strinjajo, da vožnja pod vplivom alkohola sploh ne bi smela biti opcija.

Dejstvo je, da sva pri anketi dobila pri odprtih vprašanjih nekaj nesmiselnih odgovorov. To niti ne preseneča, saj se marsikdo od najinih prijateljev s to temo sploh še ni resno ukvarjal. Pitje alkoholnih pijač je med mladimi dandanes splošno priznано in redki so dovolj močni, da lahko gredo ven s prijatelji in pri tem pijejo brezalkoholne pijače. Pitje alkoholnih pijač je namreč oblika dokazovanja in ravno zato ne presenečajo odgovori, da so anketiranci prvič poskusili alkoholne pijače še kot osnovnošolci.

Bi pa veljalo podrobneje raziskati obstoječe in načrtovane preventivne dejavnosti, s katerimi ozaveščajo ljudi o možnih posledicah vožnje pod vplivom alkohola. Po najinem mnenju je potrebno to zavedanje vsaditi v mlade ljudi do te mere, da bodo prijetna druženja na zabavah lahko minila tudi brez alkohola.

7. POVZETEK

Med srednješolci je redko kdo, ki ne razmišlja o opravljanju vozniškega izpita in kmalu po dopolnjenem 18. letu starosti ima dandanes skorajda vsak v žepu opravljen vozniški izpit. V prometu začnejo mladi v tem obdobju nabirati vozniške izkušnje kot "vozniki začetniki". To pa so tudi najlepša leta druženj na zabavah, kjer so alkoholne pijače pogosta vzporednica in žal redko najdemo takšne srednješolce, ki še niso poskusili alkoholnih pijač.

Raziskava je pokazala, da mladi velikokrat uživajo alkoholne pijače, potem pa sedejo za volan. Pitje alkoholnih pijač je postal neke vrste status, s katerim posamezniki dokazujejo, koliko zmorejo. Zato se nekaterim zdi povsem normalno, da ne ukrepajo, kadar vidijo znanca ali prijatelja, da se odpravlja na vožnjo z omotično glavo.

Vozniki žal vse prevečkrat razmišljajo v smislu: "To se pa meni ne more zgoditi!" Vedo, kaj je prav, povedo, da se zavedajo možnih posledic, vendar jih je že več kot polovica vozila motorno vozilo takrat, kadar so pred tem pili alkoholne pijače.

Prepričana sva, da je - kljub preventivnim akcijam, strogo napisanim zakonom in poudarjanju škodljivosti alkohola - pri pristopu posameznikov k obravnavani tematiki še vedno nekaj hudo narobe, saj bi morali biti rezultati najine ankete, pri tako pomembnem vprašanju, kot je vožnja motornega vozila s trezno glavo, popolnoma jasni in enoznačno brezalkoholni.

8. ZAHVALA

Iskreno bi se zahvalila mentorju Borisu Klančniku za vso strokovno pomoč, svetovanje in motivacijo pri najini raziskovalni nalogi.

Zahvaljujeva se tudi Policijski postaji Velenje in g. Nikolaju Smrečniku za podatke in poročila.

Zahvala gre tudi ge. Manci Uršič Rosas, podsekretarki na Zdravstvenem inšpektoratu Republike Slovenije, za poslan odgovor.

Vsem anketirancem se zahvaljujeva za sodelovanje.

Zahvalila bi se tudi najinima družinama za pomoč pri premagovanju težav in spodbudo pri izdelavi te naloge.

9. PRILOGA

9.1. ANKETA

Voznja pod vplivom alkohola

Če že imaš voziški izpit, te prosim, da odgovoriš na naslednja vprašanja.

Vnesite svoje informacije:

Spol
Starost

1. Imaš voziško dovoljenje za B kategorijo?

- Da
 Ne

2. Kako dolgo že imaš voziški izpit za B kategorijo?

3. Si že kdaj poizkusil(a) alkohol?

- Da
 Ne

4. Koliko si bil(a) star(a), ko si prvič poskusil(a) alkohol?

5. Kako pogosto pri druženju v lokalu ali na zabavi kdo iz vaše družbe naroči alkoholno pijačo?

- Nikoli
- Redkokdaj
- Pogosto
- Skoraj vedno
- Vedno
- Drugo

6. Ali pri druženju v lokalu ali na zabavi tisti, ki vozijo, pijejo kdaj alkoholne pijače?

- Nikoli
- Samo ob posebnih priložnostih.
- Pogosto
- Vedno

7. Kaj meniš o tem, da nekdo vozi pod vplivom alkohola?

8. Ali poznaš koga, ki večkrat vozi pod vplivom alkohola?

- Da
- Ne

9. Kaj bi storil(a), če bi želel(a) tvoj(a) prijateljica voziti pod vplivom alkohola?

- Pustil(a) bi, da vozi.
- Preprečil(a) bi mu (ji) vožnjo.
- Uredil(a) bi varen prevoz.
- To ni moja stvar.
- Drugo

10. Si že kdaj vozil(a) pod vplivom alkohola?

- Da
- Ne

11. Bi se peljal z nekom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?

- Da
- Ne
- Odvisno od situacije
- Drugo

12. Si se že kdaj peljal s kom, ki je pred vožnjo pil alkoholne pijače?

- Ne
- Nekajkrat
- Precejkrat
- Drugo

13. Kaj storiš, če ti nekdo ponudi alkohol, kadar si voznik (voznica)?

- Nekaj malega ne škodi.
- Spijem samo eno alkoholno pijačo.
- Če nimam daleč do doma, nekaj malega spijem.
- Odločno zavrnem.
- Drugo

14. Kako sprejmejo prijatelji tvojo odločitev, da ne piješ alkohola, kadar voziš (npr. na zabavi)?

- Ne sprejmejo.
- Norčujejo se iz mene, ampak sprejmejo.
- Sprejmejo, ampak po daljšem prepričevanju.
- Sprejmejo z negodovanjem.
- Sprejmejo z razumevanjem.
- Drugo

15. Se zavedaš posledic vožnje pod vplivom alkohola?

- Da
 Ne
 Me ne zanima.

16. Naštej nekaj posledic vožnje pod vplivom alkohola, ki se ti zdijo pomembne.

17. Koliko je v Sloveniji zakonsko določena dovoljena vsebnost alkohola za nepoklicne voznike, da še lahko vozijo?

18. Koliko je standardna merica ali enota alkohola?

- 1 dcl vina ali 0,5 litra piva
 2 dcl vina ali 2,5 dcl piva
 1 dcl vina ali 2,5 dcl piva

19. Koliko gramov alkohola se povprečno izloči iz telesa v eni uri?

- 0,15g do 0,25 g
- 0,1g do 0,15g
- 0,1g do 0,5g

20. Kaj se zgodi z voznikiškimi sposobnostmi, kadar vozimo pod vplivom alkohola?

- Vozniške sposobnosti se povečajo.
- Vozniške sposobnosti se zmanjšajo.
- Vozniške sposobnosti ostanejo nespremenjene.

21. Kakšne se ti zdijo kazni za vožnjo pod vplivom alkohola?

- Prestroge
- Premalo stroge
- Ravno pravšnje
- Drugo

22. Kakšni so tvoji predlogi za preprečevanje vožnje pod vplivom alkohola?

10.LITERATURA

- Kolšek, M. Projekt Sporočilo v steklenici. <http://www.nalijem.si/o-alkoholu> (9. 11. 2012)
- Moja anketa. <http://www.mojaanketa.si> (12. 12. 2012)
- Sanders, P. 1999. Alkohol? Ne, hvala. DZS
- Smrečnik, N., Pomočnik komandirja, policijski inšpektor III. PP Velenje (20. 12. 2012)
- Splošni pravilnik o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih pri delu. Uradni list RS, št. 43/2011.
- Uršič Rosas, M. Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije. Ljubljana (7. 1. 2013)
- Zakon o letalstvu. Uradni list RS, št. 81/2010.
- Zakon o omejevanju porabe alkohola (ZOPA). Uradni list RS, št. 15/2003.
- Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1). Uradni list RS, št. 56/2008.
- Zakon o varstvu javnega reda in miru. Uradni list RS, št. 70/2006.
- Zakon o varnosti v železniškem prometu. Uradni list RS, št. 36/2010.